ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿ ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಇದೊಂದು ಕನಸಷ್ಟೇ, ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳು ಟೀಕಿಸಿದ್ದವು. ಆದರೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿ ನೇತೃತ್ವದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹಲವು ಕ್ರಮಗಳು ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕನಸು ನನಸಾಗುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿವೆ. ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲೂ ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಆರಂಭಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿದೆ, ವಿಶೇಷತೆಗಳೇನು ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

■ ಮಾಹಿತಿ: ಕಿರಣ ಮಲ್ಲಾಪುರ

ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಇನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಹಾರ ಸುಲಭ

ಪಾವತಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್

ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಆರ್‌ಬಿಐ ಮುಂದಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಹಲವು ಖಾಸಗಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಇದೀಗ ಆರ್‌ಬಿಐ ಪೇಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೂ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಸಿಗಲಿದೆ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕಳೆದ ಜನವರಿ 17ರವರೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮರು ಸೂಚನೆಯಂತೆ 17ರಂದು ಆರ್‌ಬಿಐ ನಿಯಮಾವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ದೇಶದ 11 ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಪೇಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಆರ್‌ಬಿಐ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು 18 ತಿಂಗಳಿನ ಕಾಲಾವಕಾಶವನ್ನೂ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಬಳಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ದೇಶದ ಮೂರನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಲಯದ ಅನುಭವ ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ. ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಆರ್‌ಬಿಐ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಠೇವಣಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಮಿತಿ ವಿಧಿಸಿದೆ. ಗರಿಷ್ಠ ಠೇವಣಿ ಮಿತಿಯನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳಿಗೆ ಕಡಿತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಳಿಕ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗುವುದು. ಸಾಲ ನೀಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾಲ ನೀಡಿಕೆಯ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶೇ.75ರಷ್ಟು ಸಾಲವನ್ನು ಆದ್ಯತಾ ವಲಯಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಲ ನೀಡಿಕೆಯ ಶೇ.25ರಷ್ಟನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಷರತ್ತುಗಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿದೆ.

ಪೇಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?

ಸ್ಮಾರ್ಟ್‌ಫೋನ್, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಂಚೆಪತ್ರ ಪಾವತಿದಾರರಿಗೆ ಆರಂಭಿಸಲು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂ.ವರೆಗೆ ಠೇವಣಿ ಇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಠೇವಣಿ ಪಡೆಯುವುದು, ಹಣ ವರ್ಗಾವಣೆ ಸೇವೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮ್ಯೂಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಮತ್ತು ವಿಮೆ ಏಜೆನ್ಸಿಯಂತೆ ಅಥವಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡಬಹುದು. ವಿದ್ಯುತ್ ಬಿಲ್, ಶುಲ್ಕ ಕಟ್ಟಲಾಗಿ ಕ್ಯೂ ಐಆರ್ ಕೋಡ್/ಕಾರ್ಡ್ ವ್ಯವಹಾರ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗುವುದು.

◆ ಪೇಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಪೇಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅರ್ಹತಾ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳ 100 ಕೋಟಿ ರೂ. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಶೇ. 40 ಹಣವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇ. 15 ಮೊತ್ತವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಬಾಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿ ಇಡಬೇಕು. ಕನಿಷ್ಠ ಶೇ. 25 ಮೊತ್ತವನ್ನು ಇತರ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿ ಇಡಬೇಕು. ಕನಿಷ್ಠ ಶೇ. 25 ಮೊತ್ತ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಶೇ. 25ರಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದ್ದು, ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಶೇ.೪೯ರವರೆಗೆ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಪೋಸ್ಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಅಂತರ್ಜಾಲ ಮತ್ತು ಮೊಬೈಲ್ ಸೇವೆಗಳ ಜತೆ ಅಧಿಕೃತ ಸೇವೆಯ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಮೂರು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಮೂರು ಸಂವಹನ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿಯ ಬಿಲ್ಲಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ಕಂಪನಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಒಂದರ ಶೇ. 25 ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆರಂಭ ಮಾಡಲಾಗುವ ಸ್ಥಳವು ಬರೋಬ್ಬರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇಲ್ಲದ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಯಮ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.